

Drawings of Refugee/Immigrant Students Regarding The Image of the their Primary School Teacher

Emrullah Akcan¹ Sümeyye Dudu Türkcan²

ABSTRACT

Primary school teachers play a very important role in providing the new students with the first information, behaviors and attitudes that they will use in their school life and after life. There is no doubt that primary school has an important place in the education life of the individual. In this respect, the education of refugee/immigrant students who attend primary school is one of the issues that should be focused on sensitively. For this reason the teacher is the class leader, and the image of the teacher is of great importance. The purpose of this research is to reveal the image of the primary school teacher from the opinion of refugee/immigrant students studying in primary school, using student drawings (pictures). For this purpose, students were asked to paint a picture reflecting their thoughts on the concept of 'teacher'. The phenomenology model, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study group consisted of 100 refugee/immigrant primary school students studying in Gaziantep in 2020-2021. The data were analyzed by content analysis method. Student drawings obtained as a result of the research were collected in 5 categories according to their similar characteristics. As a result, based on the data obtained within the scope of the research, it was found that refugee/immigrant students generally drew their teachers in positively. In addition, it was observed that the majority of the students drew their teachers, whom they reflected in their pictures, smiling.

Keywords: Refugee/ immigrant students, Drawings of students, Image of primary school teachers.

Mülteci/Göçmen Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni İmajına İlişkin Yaptıkları Çizimler

ÖZ

Okula yeni başlayan öğrencilere, okul hayatları ve sonraki yaşamlarında kullanacakları ilk bilgileri, davranışları ve tutumları kazandırmada sınıf öğretmenlerinin rolü oldukça fazladır. Bireyin eğitim hayatında ilkokulun önemli yeri olduğu kuşkusuzdur. Bu bakımdan ilkokula devam eden mülteci/göçmen öğrencilerin eğitimi, üzerinde hassasiyetle durulması gereken konulardan biridir. Hem bu nedenden ötürü hem de öğretmenin sınıf lideri konumunda olmasından dolayı öğretmen imajı büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı ilkokulda öğrenim gören mülteci/göçmen öğrencilerin gözünden sınıf öğretmeni imajını, öğrenci çizimlerini (resim) kullanarak ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerden 'öğretmen' kavramı ile ilgili düşüncelerini yansıtan bir resim yapmaları istenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu Gaziantep ilinde 2020-2021 yılında öğrenim gören 100 mülteci/göçmen ilköğretim öğrencisi oluşturmuştur. Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen öğrenci çizimleri benzer özelliklerine göre 5 kategoride toplanmıştır. Sonuç olarak, araştırma kapsamında elde edilen verilerden yola çıkarak mülteci/göçmen öğrencilerin çizimlerinde genelde öğretmenlerini olumlu bir şekilde çizdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanında öğrencilerin çoğunluğu resimlerinde yansıttıkları öğretmenlerini güler yüzlü çizdikleri görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Mülteci öğrenci, Öğrenci çizimleri, Sınıf öğretmeni imajı.

¹ Gaziantep Üniversitesi, emrullahakcan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5492-4159

² Gaziantep Üniversitesi, sumeyyeturkcan999@gmail.com, 0000-0003-2694-9065

GİRİŞ

Göç

İnsanlar, tarihi süreçte belirli dönemlerde çeşitli sebeplerden dolayı yaşadığı yerden ayrılıp hayatına başka bir bölgede devam etme durumu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu ayrılık göç kavramı ile ifade edilmektedir. Göçler bireysel veya azınlık gruplar şeklinde yer değiştirmeler olduğu gibi kitlesel şekliyle de dünya tarihinde yer almıştır. Kavram olarak göç, doğal felaketler, iktisadi ya da etnik sebepler, siyasi ya da dini zulüm, daha iyi bir iş, savaş gibi nedenlerden dolayı ulusal sınırlar içinde ya da ulusal sınırı aşarak yer değiştirmek şeklinde tanımlanmaktadır (Castles, 2003; Uluslararası Göç Örgütü, 2009). Mülteci ve sığınmacı kavramları sıklıkla karıştırılmaktadır. Aralarındaki temel fark şu şekilde açıklanabilir. Bir ülkeye sığınma talebinde bulunmuş ve sığınma hakkı elde etmiş kişiye mülteci; bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek üzere yaptıkları başvurunun sonuçlanmasını bekleyen kişiye de sığınmacı (Tunç, 2015) denilmektedir.

Göç, hem tarihsel süreçten hem insanlık gündeminden çıkarılamayacak bir olgudur. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (United Nations High Commissioner for Refugees - UNHCR) 20 Haziran 2020'de yayınlanan Küresel Eğilimler raporu sonuçları incelendiğinde, 2019 yılı son çeyreği itibariyle 79,5 milyon kişinin yaşadığı yerden uzaklaşarak göç etmek zorunda olduğunu göstermektedir. 79,5 milyon şimdikiye kadar kaydedilen en yüksek sayıyı ifade etmektedir. Raporda göç hareketlerin yoğunluğundan da bahsedilmiştir. Buna göre dünya göç hareketlerinin yaklaşık olarak üçte ikisi Suriye, Venezuela, Afganistan, Güney Sudan ve Myanmar olmak üzere toplam 5 ülkeden başlamaktadır (<https://www.unhcr.org/5ee200e37/>). 2010'lu yıllarda başlayan ve Arap Baharı şeklinde bilinen geniş halk hareketleri ile beraber göç kavramı ülkemizi ve toplumumuzu çok yakından ilgilendiren bir konu haline gelmiştir. Ortadoğu'da şiddetin yaşam sınırlarını zorlaması, milyonlarca insanın göç etmesine sebep olmuştur. UNHCR verilerine göre 31 Ağustos 2021 tarihi itibariyle Türkiye, korunma ihtiyacı duyan yaklaşık 4 milyon kişiyi kabul etmiştir. Bu sayının yaklaşık 3.6 milyonunu, geçici koruma altında olan Suriyeli bireyler oluştururken; diğer kısmında ise farklı uyruklardan olan 350.000 civarında birey bulunmaktadır.

Göç ve Eğitim

Göç eden insanlar istatistiklerle, sayılarla ifade edilmeye çalışılsa da aslında her birey göç ettiği yerde bir var olma savaşı ile baş başa kalmaktadır. Göç eden bireyler kendi kültürlerini, alışkanlıklarını, hayat tarzlarını, konuştukları dili de beraberinde getirmektedir. Yerli halk ile sığınmacılar arasında iletişim sorunları kaçınılmaz olmaktadır. Yeni bir yaşam kurma evresindeki insanların toplumla uyumu sağlanmalı, karışıklıkların önüne geçilmelidir. Sosyal bilimlerin çalışma alanlarından biri olan göç konusu Türkiye'nin eğitim sürecini de etkilemektedir. Türkiye'de bulunan yabancılarla ilgili eğitim düzenlemeleri Milli Eğitim Bakanlığınca 222 sayılı Eğitim Öğretim Kanununda yer almaktadır. Bu kanun şartlarını taşıyan her çocuk eğitim-öğretimden yararlanma hakkına sahiptir. 2019-2020 eğitim öğretim yılında örgün eğitim programlarına kayıtlı Geçici Koruma Altındaki göçmen/mülteci çocuk sayısı 684.728'dir. Örgün eğitim programlarına kayıtlı Geçici Koruma Altındaki Suriyeli öğrenciler arasında çoğunluğu ilkökula kayıtlı öğrenciler (341.325) oluşturmaktadır (Unicef, 2019).

Bireyin eğitim hayatında ilkokulun önemli yeri olduğu kuşkusuzdur. Bu bakımdan ilkökula devam eden mülteci/göçmen öğrencilerin eğitimi, üzerinde hassasiyetle durulması gereken konulardan biridir. Hayata dair temel bilgi, beceri ve davranış örüntülerinin edinildiği, sonraki yaşamlarında gerekli olan öğrenmelerin gerçekleştiği bu önemli dönemde, büyük zorluklar yaşamış mülteci/göçmen öğrencilerin toplumla barışık olmaları, yaşadıkları ülkeye sevgi besleyebilmeleri sınıf öğretmenlerinin tutum ve yaklaşımlarıyla yakından ilişkilidir (Sağlam ve Kanbur, 2017). Öğretmenler aynı zamanda mülteci/göçmen eğitiminde de en temel unsurlardandır (Kirk ve Winthrop, 2007). Mülteci/göçmen öğrencilerin ulusal müfredata dâhil edilmesi eğitim ve iletişim açısından birçok engeli beraberinde

getirmektedir. Polat ve Rengi (2014) farklı kültürel özellikteki öğrencilere nasıl davranılması gerektiği konusunda kültürlerarası etkileşimde yetersizlik hissettikleri ve sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında farklı anadile sahip olmak da yaşanan sorunların temelinde yer almaktadır. Okuldaki eğitim dilinin, o dili konuşanlar için birleştirici bir rol oynadığını, aynı zamanda ana dili farklı olan öğrenciler üzerinde ise dışlayıcı/engelleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Özer, Komşuoğlu ve Ateşok, 2016). Yaşadıkları ülkelerin dili ile birlikte en az iki dil ve iki kültür içinde yaşamak, çocuklara avantaj sağladığı gibi birçok sorun yaşamalarına da neden olabilmektedir. Eğitim bu açıdan temel meseledir (Leblebicioğlu, 2009). Çoğunluğun kullandığı dilin eğitim dili olarak tercihinin, özellikle azınlıkta kalan grup üzerinde eğitime erişim ve devamında engelleyici bir faktör olduğu belirtilmektedir (Oh and Van der Stouwe, 2008: 607-608). Dil, iletişim halinde olan veya olmak zorunda olan bireyler için olmazsa olmaz bir temel unsurdur. Az da olsa dil kullanılmadan dolaylı yollardan da iletişime geçilebilir. Bu nedenle farklı kültürden gelen bireylerin iletişime geçmeleri ya dil aracılığı ile sözlü, ya da jest, mimik, resim, çizim gibi dolaylı yollar olan sözsüz iletişim şeklinde olabilmektedir.

İletişim Yötemi Olarak Resim

İletişim hayatın ön koşulu, insanları birleştiren ortak bir paydalardan biridir. İletişim, toplumsal yaşamda çoğu zaman sözlü, bazen de yazılı ve sözsüz olarak gerçekleşir. Bugün Türkiye Cumhuriyeti'ne gelen mülteci/göçmen öğrencilerin anadil başta olmak üzere çeşitli sebeplerden dolayı akrabaları ve yakın çevresi ile iletişim kurmada birçok sorun yaşadıkları görülmektedir. Mülteci/göçmen öğrencilerin düşüncelerini ifade etmekten çekinmeleri, kendilerini nasıl ifade edeceklerini bilmemeleri, en önemlisi dilsel araçların yetersizliği öğretmen-öğrenci iletişimini etkilemektedir. Bu nedenle sözsüz iletişim araçları kullanılabilir. Bu araçlardan biri de resim veya çizimlerdir. Resim ve çizimler, küçük yaşlarda güçlü bir iletişim aracıdır ve evrenseldir. Resim ve çizimler bize çocuğun iç dünyası ile ilgili çok önemli bilgiler verebilir. Eyüboğlu (1974), çocuğun kullandığı resim ve çizimlerinde sanatsal kayıdan ziyade, dünya ile bir uyum çabası aranabileceğini belirtir. Aynı yazara göre her çocuğun kendisini ifade etmeye başladığı, yetişkinlere anlamsız gelen sesler, amacı olmayan çizgisel eğriler daha sonra bir işaret olmaya, bir sembol haline gelmeye başlar. Bu semboller çocuğun duygu ve düşüncelerinin özgün bir belirtisi sayılabilir. Başlarda karalamalarla başlayan çocuk resimleri zamanla temsillere dönüşür. Resim ve çizimlerin çocuklar için doğal bir ifade etme aracı olması, çocuk psikolojisinin şekilleri somutlaştırma özelliği bulundurmasıdır (Ekici, 2008: 17).

Resim, bireyin anlama ve anlatma çabasıdır. Çizim bir tür bireysel ifade olsa da, iletişimsel bir araç da olabilir. Çizim, iç ruhun sembolik bir ifadesidir. İnsanın evreni anlama ve anlamlandırma sürecinde konuşma ve yazma eylemleriyle beraber çizimler de farklı bir bakış açısı sunar. Çocuklar için çizim her zaman zevkle tercih edilmektedir. Kendi düşüncelerini istedikleri gibi yansıtma imkânı verir. Yavuzer (2014) yeterli bir kas olgunluğuna sahip olan çocuğun kâğıt üzerinde belirli çizimler ve figürler kullanmasının, zekâ, kişilik özellikleri gibi unsurları yansıtmasının yanında günlük deneyim ve çevreyle etkileşim sonucunda kendisini bir diğer çocuktan ayıran bir araç olduğunu belirtir. Çocuk resimleri doğru yorumlandığı sürece çocukları yetişkin bakış açısı ile anlamlandırmak kolaylaşır. Çünkü resim ve çizimler, çocukların diğer bireyler ile olan iletişiminde ve çocukların yaşadıkları günlük zorlukları çözmede yetişkinlere yardımcı olur (Artut, 2002). Miles'a göre (2000) resim ve çizimler, kısa bir zaman diliminde önemli ölçüde bilgi edinmek için yararlı ve oldukça hızlı bir araç konumundadır. Bu kısa süre içinde çocuklar, çizdikleri resimlerinde çevrelerinin özelliklerini, iletişimlerini, düşüncelerini ve bu birçok deneyime dair kendi anlamlarını yansıtırlar (Hague, 2001). Çizimler çocukların kendilerini ifade etmeleri için güvenli bir yoldur. Konuşmakta zorluk yaşayan veya konuşmayı çok tercih etmeyen, utangaç, farklı dili konuşan çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri ve bu duygu, düşünce, davranış örüntülerinin değerlendirilmesi için iyi bir yöntemdir (Zians, 1997). Derslerde pek konuşmamasına rağmen kendi kendisine resim çizen öğrencilerle çoğu öğretmen karşılaşmıştır. Çizimler, sözsüz iletişim kurmayı kolaylaştıran en önemli yöntemlerden biridir. Öğrencilerin çizimleri sınıflarıyla ve öğretimle ilgili zengin veriler barındırır. Sözlü olarak ifade edemeyecekleri durumları resimlerle ifade edebilirler. Çizimler eğlenceli olduğu için çocukları

araştırmaya katılmaya teşvik eder. Röportajların, görüşmelerin aksine çizimler çocukların daha hızlı yanıt vermesini sağlayabilmektedir. Ayrıca çizimlerde kullanılan renklerin de psikolojik anlamı vardır. Bu durumda öğrencilerin çizimlerinde kullandıkları renklerin de bir iletişim şekli olabileceği değerlendirilebilir. Rengin insan psikolojisini etkileyen anlam ilişkilerinin görüldüğü çizelge aşağıda gösterilmektedir (De Bortoli ve Maroto, 2001: 10):

Şekil 1. Renk Anlam Çizelgesi

Tablo 1.

Renk türlerinin psikolojik etkileri (Martel, 1995, s.85)

RENK TÜRÜ	RENK TÜRÜNÜN ETKİLERİ
KIRMIZI	“Tutkunun rengi olan kırmızı, dikkat artırıcı, ilgi çekici, hareketlilik sağlayıcı, beyni çalıştırıcı, heyecan verici, sağlık, canlılık, aşk, zafer hissi, enerji, cömertlik, fedakarlık, ihsan, acıma, cesaret, güç, hayat dolu, ısıtıcı etkiler taşır. Abartılması halinde sertlik ve şiddet, tehlike, rahatsız edicilik, zulüm, günah ifade edebilir.”
SARI	“Sarı entelektüel olma, yöneticilik, hırs, iddia ve özgürlüktür. Canlı sarı, kişiyi aktif yapar, solgun sarıysa, dinlendirir ve gevşetir. Zihin uyarıcı etkisi olan ve iletişim kurmayı kolaylaştıran bu rengin aşırıya kaçılması halinde vandalizm, kıskançlık, hastalık, mantıksızlık, şüphe ve güvensizlik, sorumsuzluk, uçukluk getirir.”
TURUNCU	“Neşe verici, ısıtıcı, birlik olmaya yönlendirici, çok kullanıldığı durumlarda huzursuz edici, zenginlik, ışık ve verimliliği temsil eden bir renktir. Önsezinin, duru sevincin, dengeli gücün sembolü turuncu, iyimserlik yayar.”
MOR	“Mor, asalet, mistizm, utanç, hüznün, aşk ve aklın birleşimi, itibarın rengidir. Ortaçağ Avrupa’sında aristokratların rengiydi ve saray itibarını temsil eden bir renk oldu. Mor, büyük alanlarda görüldüğü taktirde korkutucu ve huzursuzluk veren bir renk olabilir. Menekşe moru, dini otorite, kaos, ölüm, kendini adama, ilahi aşkı temsil eden bir renktir. Leylak rengiyse melankolik duygular telkin eder.”
YEŞİL	“Sessizlik, verimlilik, hayat, büyüme, doğa, bilgelik ve inancı çağırıştırır. Her renkte olduğu gibi yeşilin de farklı tür ve tonları farklı duygular uyandırabilir. Yeşil kendine saygı, adalet ve güveni temsil edebilirken, abartılması megaloman, otoriter ama küstah, alaycı bir ifade yayabilir.”
BEYAZ	“Beyaz, bütün renkleri içinde barındırdığından birliğin ve saflığın sembolü olmuştur. Bir açıklık ve şeffaflık idealini yansıtır.”
KAHVERENGİ	“Toprak ana ve ağaçların rengi olan kahverengi, yeşil gibi yaşamın yeşermesini değil, olgunluğu temsil eden yatıştırıcı bir renktir. Ayağı yere basan, kararlı, ketum bir davranışa yönelticidir ve ciddiyet simgeler.”

Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen İmajı

Öğrenciler ve öğretmenler okulda her gün karşılaşır, günün önemli bir kısmını birlikte geçirirler. Öğretmen ve öğrenciler sınıfın yapısına bağlı olarak çeşitli derecede etkileşime girmek, iletişim kurmak durumundadır. Sınıf öğretmenleri birden fazla dersten sorumlu ve öğrencilerin genellikle ilk öğretmenleri olmaktadır. Okula yeni başlayan öğrencilere, okul hayatları ve sonraki yaşamlarında kullanacakları ilk bilgileri, davranışları ve tutumları kazandırmada sınıf öğretmenlerinin rolü oldukça fazladır (Kalkan, 2012). Hem bu nedenden ötürü hem de öğretmenin sınıf lideri konumunda olmasından dolayı öğretmen imajı büyük önem taşımaktadır. Literatürde imaj kavramı incelendiğinde farklı tanımlamaların mevcut olduğu görülmektedir. İmaj kavramı Latince “imago (resim)” kelimesinden gelmekte olup bir olay, olgu, kişi, kurum veya herhangi bir şeye ilişkin bireyin zihninde oluşturduğu bilişsel, psikolojik veya duygusal anlamı ifade eder (Türkkahraman, 2004). İmaj, değişmeyen ve süreklilik arz eden bir durum değildir, her bireyin zihninde zamana ve birikime bağlı olarak şekillenen ve zamanla değişebilen imgeler bütünüdür (Tolungüç, 1999). İmaj, ilişkili olduğu olguya ait küçük ayrıntılardan oluşmaktadır (Mardin, 1986) Bu ayrıntılar izlenimleri tamamlar ve izlenimler kişilerin imajını oluşturur denebilir. İmajın oluşması, bir algılama sürecidir ve beş duyu ile mümkün olabilmektedir. Eğitim öğretime aktif olarak katılan bireyler, her gün karşılaştığı öğretmenler hakkında bir imaj fikrine sahip olabilmektedir. İmaj önemli bir kavramdır. Çünkü düşünceleri aktarabilir, ideal olanı temsil edebilir, bireyin bir nesne veya kişi hakkındaki düşünce ve duygularını şekillendirebilir (Day, 1986). Bu nedenle, bireyler çevrelerine yanlış bir imaj sunarsa, çevrenin birey hakkındaki duygu ve düşüncesi de olumsuz olacaktır. Olumsuz düşüncelere bağlı olarak olumsuz davranışlar da oluşur (Harmancı, 2008). Bandura’ya (1986) göre bireyler sahip oldukları bilgilerin, tutumların, yeteneklerin, düşüncelerin ve değerlerin çoğunu, çevrelerindeki insanları gözleme ve onları taklit etme yoluyla kazanırlar. Bu nedenle öğretmenin davranışı, tutumu, giyim-kuşamı, üslubu yani genel olarak imajı öğrencilere dolayısıyla topluma yansımaktadır. Öğrencileri için büyük bir rol model olan öğretmenin imajı toplumdaki pek çok kişi ile yakından ilişki içinde olduğu için büyük öneme sahiptir (Bağçeci vd., 2013, s. 35).

Literatür incelendiğinde öğretmen imajı ile ilgili çalışmalar (Efendioğlu, 2013; Yalçın ve Erginer, 2014; Akcan ve Polat, 2016; Ölçüm ve Polat, 2016) olduğu görülmüştür. Yine benzer şekilde göçmen öğrencilerle de yapılmış çalışmalar (Bölükbaş, 2016; Börü ve Boyacı, 2016; Yurdakul ve Tok, 2018; Morali, 2018; Güngör ve Şenel, 2018; Özkan, Tercan, Türnüklü ve Kaçmaz, 2020) olduğu görülmektedir. İncelenen çalışmalara bakıldığında mülteci/göçmen öğrencilerin gözünden sınıf öğretmeni imajının incelendiği hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile literatüre katkıda bulunulabileceği düşünülmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı mülteci/göçmen statüsünde Türkiye’de eğitim görmekte olan ilkökul öğrencilerinin sınıf öğretmeni imajına ilişkin resimlerinin analiz edilmesidir. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. Mülteci/göçmen öğrenciler;

1. Sınıf öğretmenlerini nasıl çizmişlerdir?
2. Sınıf öğretmenlerini çizerken hangi renkleri kullanmışlardır?
3. Sınıf öğretmenlerini çizerken yanında hangi şekilleri/unsurları kullanmışlardır?

METODOLOJİ

Araştırma Deseni

Araştırma mülteci/göçmen öğrencilerin gözünden sınıf öğretmeni imajının ortaya çıkarılması amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır. Olgubilim, bireylerin tecrübelerini değerlendirmeye odaklanan bir nitel araştırma desendir (Jasper, 1994; Miller, 2003). Olgubilim deseni, gündelik hayatta sıkça karşılaştığımız, yabancı olmadığımız ancak çeşitli nedenlerden ötürü tam olarak kavrayamadığımız olguları açıklamaya çalışan araştırmalar için kullanılmakta ve uygun bir araştırma temeli oluşturmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 69). Araştırılan konuya fenomenolojik bir bakış açısı ile bakmak, her bireyin konuya farklı bir yolla yaklaştığını kabul etmektir. Bununla birlikte resimle anlatımlarında sevdiği veya sevmediği olguları, renklerle kendine özgü bir resim yapmasını beklemeyi de içerir (Malchiodi, 2005, s.65) Fenomenolojik araştırmalarda, katılımcıların iç dünyalarını belirlemek esastır (Frankel & Wallen, 2008). Bu çalışmada incelenen fenomen sınıf öğretmenidir. Mevcut çalışma, katılımcıların hedef fenomenin zihinsel görüntüleridir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacına bağlı olarak araştırmaya katılan mülteci/göçmen öğrencilerden sınıf öğretmenlerine ilişkin düşüncelerini yansıtan bir resim çizmeleri istenmiştir. Öğrencilere resimlerini çizmeleri için bir ders saati süre verilmiştir. Öğrenciler, araştırmacı tarafından verilen boş kâğıtlara bağımsız bir şekilde müdahale olmaksızın resimlerini çizmişlerdir. Çalışmanın verileri 5 Nisan 2021-18 Haziran 2021 tarihlerini süreçte toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını 2020-2021 yılında Gaziantep ili, Nizip ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ilkokulun tüm sınıf kademelerinden mülteci/göçmen öğrenciler oluşturmaktadır. Gönüllülük esasıyla öğrencilerden resim yapmaları istenmiştir. Araştırmaya toplam 100 mülteci/göçmen öğrenci katılmıştır. Araştırmanın amacına dönük bir anlam ifade ettiği düşünülen ve öğretmen kavramını açıklayan 81 resim geçerli sayılmıştır. Bazı öğrenciler hiç çizim yapmamış, bazı öğrencilerin yaptığı resimler ise herhangi bir düşünce veya anlam ifade etmemektedir. Bu nedenlerden ötürü bazı çizimler kapsam dışı bırakılmıştır. Bu araştırmada, çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme modeli kullanılmıştır. Bu araştırmada ölçüt örnekleme öğrencilerin mülteci/göçmen olması ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokulda öğrenim görüyor olması gözetilmiştir. Öğrenciler, resim çizme süreçlerini 25-30 dakika gibi bir zaman diliminde tamamlamışlardır.

Tablo 2.

Çalışma grubu

Mülteci Öğrencilerin Sınıf Düzeyine İlişkin Veriler	Frekans (f)
1.Sınıf	17
2.Sınıf	21
3.Sınıf	23
4.Sınıf	20
Toplam	81

Veri Analizi

Veriler doküman incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2016) içerik analizini, elde edilen verileri açıklayabilecek kavram ve verilere ulaşmak şeklinde belirtmiştir. İçerik analizinde amaçlanan temel hedef, elde edilen verileri anlamlandırabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Tekin-Karagöz, 2014, s.68).

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini arttırmak üzere, araştırmanın tüm aşamaları şeffaf bir şekilde adım adım açıklanmıştır. Ayrıca elde edilen veriler, her iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş, daha sonra bu iki analiz sonucu karşılaştırılarak her bir bulgu üzerinde uzlaşıya varılmıştır. Uzlaşılamayan 3 bulgu için farklı bir akademisyenin görüşü alınarak sonuca varılmıştır.

Etik Kurul Bilgisi

Bu çalışma Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun, 06.08.2021 tarih ve 10 nolu toplantısında E-39083294-050.99-76956 sayılı yazısıyla alınan kararlara göre araştırılmaya ve yayınlanmaya uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde mülteci/göçmen öğrencilerin 'sınıf öğretmeni' imajına ilişkin yaptıkları çizimler kavramsal kategoriler altında incelenmiştir ve kategorilere ait sayısal bilgiler verilmiştir.

Mülteci/Göçmen Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni İmajına İlişkin Yaptıkları Çizimler ve Çizimlerin Oluşturduğu Kategoriler

Aşağıda (Tablo 3) mülteci/göçmen öğrencilerin sınıf öğretmeni ile ilgili cinsiyet değişkenine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri gösterilmektedir.

Tablo 3.

Cinsiyet değişkenine ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri

Cinsiyet	Belirtilme Sıklığı(f)	Yüzde(%)
Kadın	58	71.6
Erkek	23	28.3

Tablo 3. incelendiğinde mülteci/göçmen öğrencilerin sınıf öğretmenini cinsiyet bakımından kadın (f=58, %71.6), erkek (f=23, %28.3) olarak resmettiği görülmüştür.

Aşağıda (Tablo 4) mülteci/göçmen öğrencilerin sınıf öğretmeni imajı ile ilgili fiziki görünüme ilişkin algılarını ve düşüncelerini yansıtan çizimlerin olduğu kategorileri ve bu kategorilere ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri gösterilmektedir. Kategorileri oluşturan çizimlerden örnekler sunulmuştur. Seçilen resimler görsel veri zenginliği yüksek olan resimlerdir.

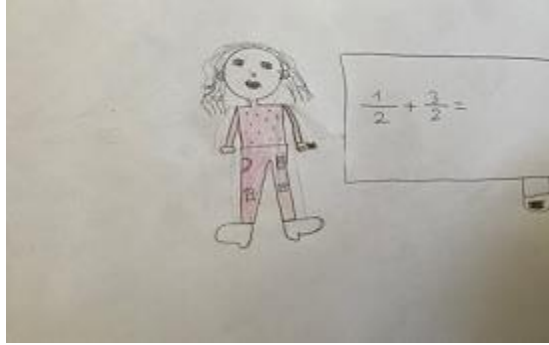
Tablo 4.

Mülteci/Göçmen Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni İmajına İlişkin Yaptıkları Çizimlerin Oluşturduğu Fiziki Görünüm Kategorileri

Fiziki Görünüm	Belirtilme Sıklığı(f)	Yüzde(%)
Uzun saçlı	27	25.0
Temiz ve Uyumlu giyimli	24	22.2
Kısa saçlı	23	21.3
Orta boylu	21	19.4
Takım elbiseli	7	6.5
Gözlüklü	3	2.8
Elinde çantası olan	2	1.9
Göbekli	1	0.9

Tablo 4. incelendiğinde, mülteci/göçmen öğrencilerin sınıf öğretmeni imajı ile ilgili düşüncelerini yansıtan çizimlerin oluşturduğu fiziki görünüm kategorisi altında; “Uzun Saçlı, Temiz ve Uyumlu Geyimli, Kısa Saçlı, Orta Boylu, Erkek, Takım Elbiseli, Gözlüklü, Elinde Çantası Olan, Göbekli” olmak üzere 8 alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu kategoriler arasında en fazla çizimin (f=27, %25.0) “uzun saçlı”, en az çizimin ise (f=1, %0.9) “göbekli” kategorilerine ait çizimler olduğu görülmektedir. Mülteci/göçmen öğrencilerin çizimlerdeki sınıf öğretmeni imajlarının frekansları yüksek olanlarına göre analiz edildiğinde şu sonuçlar çıkmaktadır:

Sınıf öğretmeninin çoğunlukla kadın öğretmen olarak resmedildiği görülmüştür. Resmedilen kadın sınıf öğretmenleri çoğunlukla uzun saçlı ve temiz,uyumlu giyimlidir. Resmedilen erkek sınıf öğretmenlerinin yarısı takım elbiselidir. Erkek sınıf öğretmenlerinin elinde çantası bulunmaktadır.

Çizim1. Ö1 kodlu öğrencinin Cinsiyete İlişkin Çizimi

Çizim2. Ö2 Kodlu Öğrencinin Fiziksel Görünüme İlişkin Çizimi

Çizim3. Ö3 Kodlu Öğrencinin Fiziksel Görünüme İlişkin Çizimi

Çizim4. Ö4 Kodlu Öğrencinin Fiziksel Görünüme İlişkin Çizimi

Çizim5. Ö5 Kodlu Öğrencinin Fiziksel Görünüme İlişkin Çizimi

Aşağıda (tablo 5) mülteci/göçmen öğrencilerin sınıf öğretmenini imajı ile ilgili düşüncelerini yansıtan çizimlerin oluşturduğu davranış kategorilerini ve bu kategorilere ait belirtilme sıklıklarını (f), yüzdelerini (%) göstermektedir. Kategorileri oluşturan çizimlerden örnekler sunulmuştur.

Tablo 5.

Mülteci/Göçmen Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni İmajına İlişkin Yaptıkları Çizimlerin Oluşturduğu Davranış Kategorileri

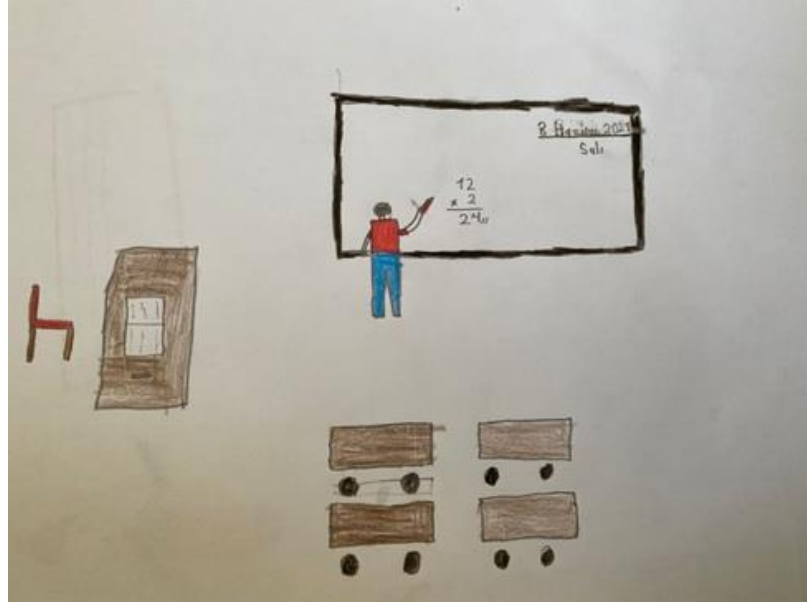
Davranış Kategorisi	Belirtilme Sıklığı(f)	Yüzde(%)
Sevgi unsuru	50	67.6
Öğretim unsuru	11	14.9
Bilginin kaynağı	7	9.5
Koruyucu	2	2.7
Güç unsuru	2	2.7
Güven verici	2	2.7

Tablo 5. incelendiğinde, mülteci öğrencilerin sınıf öğretmeni imajı ile ilgili düşüncelerini yansıtan çizimlerin oluşturduğu davranış kategorisi altında; “Sevgi Unsuru, Öğretim Unsuru, Bilginin Kaynağı, Koruyucu, Güç Unsuru, Güven Verici” olmak üzere 6 alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu kategoriler arasında en fazla çizimin (f=50, % 67,6) “sevgi unsuru” kategorisine ait çizimler olduğu görülmektedir. Bu kategoride mülteci/göçmen öğrencilerin çizimlerindeki frekansları yüksek olanlara göre analiz edildiğinde şu sonuçlar çıkmaktadır:

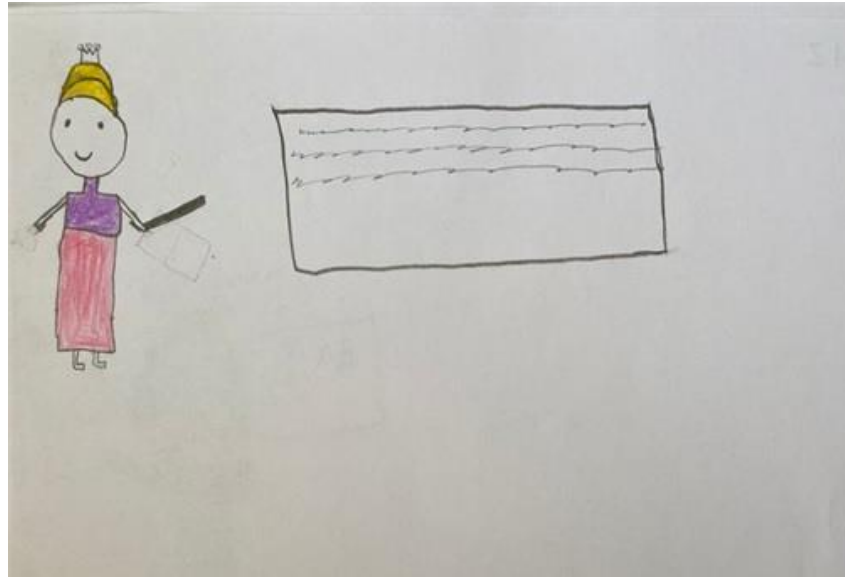
“Sevgi unsuru” alt kategorisini oluşturan çizimlerin ortak özelliği, mülteci öğrencilerin sevecen sınıf öğretmeni imajını çizimlerine yansıtmasıdır. Mülteci öğrenciler sınıf öğretmenlerini güler yüzlü, sevecen kişiler olarak çizmişlerdir. Bu kategoriye dahil edilen birçok çizimde sınıf öğretmeni gülümseyen bir yüz ifadesiyle çizilmiştir. “Öğretim unsuru” alt kategorisindeki çizimlerde sınıf öğretmenleri ders anlatırken resmedilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin anlattıkları dersin çoğunlukla Matematik dersi olarak resmedildiği görülmüştür. Tahtada harflerin yazılı olduğu ve tahtadakilerin karalama şeklinde olduğu resimler de mevcuttur. “Bilginin Kaynağı” alt kategorisindeki çizimlerde sınıf öğretmenlerinin masasında veya ellerinde kitaplar bulunduğu görülmektedir. “Koruyucu” alt kategorisindeki çizimlerde sınıf öğretmeni öğrencilerden boyut olarak büyük şekilde ve kolları melek kanadı şeklindedir. Öğrenciler öğretmenlerinin kollarının altında, yakınında çizilmiştir. “Güç unsuru” alt kategorisinde sınıf öğretmenin başında kral tacı şeklinde bir taç çizildiği görülmektedir.

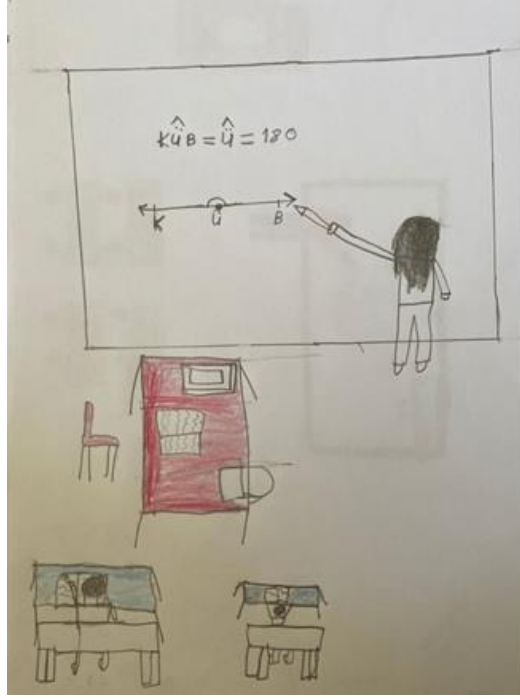
Çizim 6. Ö6 Kodlu Öğrencinin Davranışa İlişkin Çizimi

Çizim 7. Ö7 Kodlu Öğrencinin Davranışa İlişkin Çizimi

Çizim 8. Ö8 Kodlu Öğrencinin Davranışa İlişkin Çizimi

Çizim 9. Ö9 Kodlu Öğrencinin Davranışa İlişkin Çizimi

Çizim 10. Ö10 Kodlu Öğrencinin Davranışa İlişkin Çizimi

Aşağıda (tablo 6) mülteci/göçmen öğrencilerin sınıf öğretmeni imajı ile ilgili düşüncelerini yansıtan çizimlerde kullandıkları renkleri ve bu renklere ait belirtilme sıklıklarını (f), yüzdelelerini (%) göstermektedir.

Tablo 6.

Mülteci/Göçmen Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni İmajına İlişkin Yaptıkları Çizimlerde Kullandıkları Renkler

Renkler	Belirtme Sıklığı(f)	Yüzde(%)
Kırmızı	10	22.2
Siyah	10	22.2
Mor	8	17.8
Mavi	7	15.6
Pembe	6	13.3
Sarı	3	6.7
Yeşil	1	2.2

Tablo 6. incelendiğinde, mülteci/göçmen öğrencilerin sınıf öğretmeni imajına ilişkin çizimlerde kullandıkları renklerin “Kırmızı, siyah, mor, mavi, pembe, sarı, yeşil” olarak 7 kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu kategoriler arasında en fazla kullanılan rengin (f=10, %22.2) “kırmızı” ve “siyah”, en az kullanılan rengin ise (f=1, %2.2) “yeşil” olduğu görülmektedir.

Çizim 11. Ö11 Kodlu Öğrencinin Renklere İlişkin Çizimi

Çizim 12. Ö12 Kodlu Öğrencinin Davranışa İlişkin Çizimi

Çizim 13. Ö13 Kodlu Öğrencinin Davranışa İlişkin Çizimi

Çizim 14. Ö14 Kodlu Öğrencinin Davranışa İlişkin Çizimi

Tablo 7, mülteci öğrencilerin sınıf öğretmenini imajı ile ilgili düşüncelerini yansıtan çizimlerde kullandıkları şekilleri/unsurları ve bu şekillere/unsurlara ait belirtilme sıklıklarını (f), yüzdelerini (%) göstermektedir.

Tablo 7.

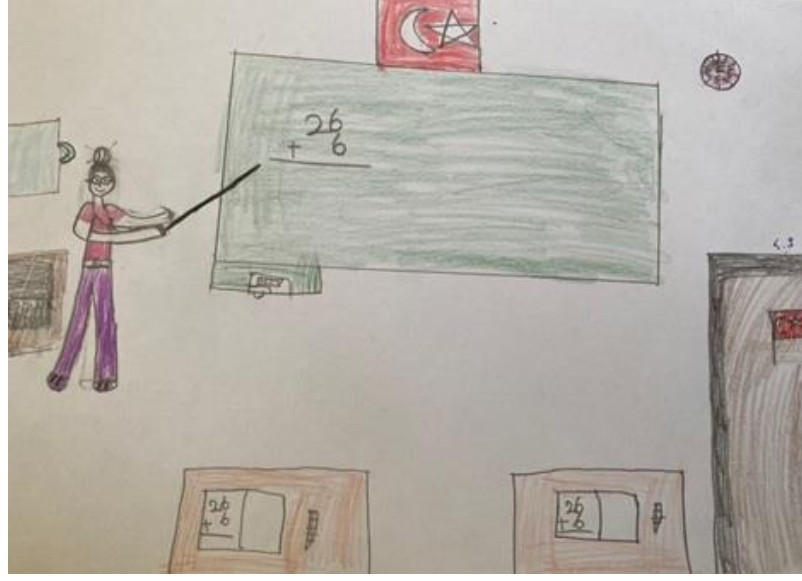
Mülteci/Göçmen Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni İmajına İlişkin Yaptıkları Çizimlerde Kullandıkları Şekiller/Unsurlar

Şekil/Unsur	Belirtilme Sıklığı(f)	Yüzde(%)
Kalp	22	25.0
Çiçek	13	14.8
Güneş	11	12.5
Okul	10	11.4
Bulut	9	10.2
Türk Bayrağı	7	8.0
Ağaç	6	6.8
Araba	3	3.4
Saat	2	2.3
Pasta	2	2.3
Kolonya	2	2.3
Taç	1	1.1

Tablo 7. incelendiğinde, mülteci/göçmen öğrencilerin sınıf öğretmenini imajına ilişkin çizimlerde kullandıkları şekillerin/unsurların “Kalp, Çiçek, Güneş, Okul, Bulut, Türk Bayrağı, Ağaç, Araba, Saat, Pasta, Kolonya, Taç” olarak 12 alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu kategoriler arasında en fazla çizimin (f=22, %25) “kalp”, en az çizimin ise (f=1, %1.1) “taç” kategorilerine ait çizimler olduğu görülmektedir. Bu kategoride mülteci öğrencilerin çizimlerindeki unsurlardan frekansları yüksek olanlara göre analiz edildiğinde şu sonuçlar çıkmaktadır:

Mülteci/göçmen öğrenciler sınıf öğretmenlerinin üzerine veya yakınına kalp çizmişlerdir. Mülteci/göçmen öğrenciler sınıf öğretmenlerini çiçeklerin yakın konumuna resmetmişlerdir.

Çizimlerde okulun kapısı, penceresi, yolu vardır ve okulun çevresinde ağaçların bulunduğu görülmektedir. Mülteci/göçmen öğrencilerin çizimlerinde “Türk Bayrağı” sınıfta tahtanın üzerinde, kapının girişinde, öğretmenin elinde ve okulun bahçesinde direkt olarak resmedilmiştir.

Çizim 15. Ö15 Kodlu Öğrencinin Şekillere/Unsurlara İlişkin Çizimi

Çizim 16. Ö16 Kodlu Öğrencinin Şekillere/Unsurlara İlişkin Çizimi

Çizim 17. Ö17 Kodlu Öğrencinin Şekillere/Unsurlara İlişkin Çizimi

Çizim 18. Ö18 Kodlu Öğrencinin Şekillere/Unsurlara İlişkin Çizimi

Çizim 19. Ö19 Kodlu Öğrencinin Şekillere/Unsurlara İlişkin Çizimi

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Literatür incelendiğinde öğrenci algılarının belirlenmesinde resimsel ifadelerden faydalandığı görülmektedir. Literatürde İlköğretim okulu öğrencilerinin okul müdürü algılarına ilişkin çizimler Yalçın ve Erginer (2014), 48-60 aylık çocukların öğretmen kavramına yönelik algılarının çizimleri Ahi, Cingi ve Kıldan (2016), doktorluk mesleğini çocukların resimlerine yansımaları Taş, Aslan ve Sayek (2006), davranışsal ve duygusal problemi olan çocukların yaptığı insan figürü çizimlerine yansımaları Crusco (2013) konulu çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak resmin kullanılması, öğrencilerin zihinlerindeki öğretmen algısı görselleştirerek somut hale getirmeleri adına yararlı olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada mülteci/göçmen öğrencilerin yaptıkları çizimlerle sınıf öğretmeni imajının incelenmesi amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak Gaziantep ili Nizip ilçesinde bulunan MEB'e bağlı Mehmet Cemal Dikici İlkokulu seçilip 100 mülteci/göçmen öğrenciye "sınıf öğretmeni" konulu resim çalışması yaptırılmıştır. Öğrenci çizimleri 5 kategoride toplanmış ve sonuçlar bu kategoriler doğrultusunda tartışılmıştır.

Şematik dönemdeki çocuğun bir şeyi nasıl gördüğü; o şeye verdiği duygusal anlam, deneyimleri, bir objeye dokunarak ya da objenin nasıl hareket ettiğini veya davrandığını izleyerek etkilenmesi, şemanın oluşumunu belirler. Bir objenin şemasını, çocuğun sonuçta ulaştığı kavramla o obje hakkındaki bilgisini temsil etmektedir (Yavuzer, 2016a).

Sınıf öğretmeni imajına yönelik cinsiyet değişkeni bakımından incelenmesi sonucunda araştırmaya katılan öğrenciler resimlerini çizerken kendi sınıf öğretmeninin cinsiyetini çizimlere doğrudan aktarmıştır. Şematik dönemde (7-9 yaş) figürlerde, cinsiyet ayrıntıları oldukça belirgindir (Artut, 2002: 222-223). Sadece bir öğrenci mevcut öğretmenini değil de, daha önceki öğretmenini çizdiği için farklı cinsiyet kullanmıştır. Bu durum öğrencinin hala önceki öğretmenini duygusal olarak bağlı olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bu araştırma sonuçlarından biri de; mülteci/göçmen öğrencilerin %15'inin sınıf öğretmenlerini çizerken öğretmeninin yanına kendisini ve akranlarını da öğrenci figürü olarak resmetmeleridir. Mülteci/göçmen öğrencilerin çoğunluğunun bu çizim davranışı, öğretmenleri ile iletişimlerinin iyi olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Dolayısı ile çok farklı kültürden

gelen ve çoğunlukla Türkçe'yi iyi konuşamayan öğrencilerin öğretmenlerini kendilerine yakın görmesi, onların öncelikle sınıfa ve okula daha sonra da topluma uyumunu kolaylaştırabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde yansıttığı öğretmen çizimlerinin genellikle gerçekçi boyutlarda olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Öğrenciler resimlerinde öğretmenini kolları iki yana açık şekilde çizmiştir. İki yana açılmış kollar, yakınlığı ifade eder. Çevredeki bireylerle yakın ilişkileri belirtir. İki yana açılmış kolun sahibinin sevecen, kabul edici, seven/sevilen kişiler olarak değerlendirilir (Çankırlı, 2015: 232-233). Diğer yandan gövdeyle bitişik, kapalı şekilde yansıtılan kollar ise bireylerle iletişimde zorluk çeken çocukların çizimlerinde görüldüğü belirtilmektedir (Yavuzer, 2016; Çankırlı, 2015). Araştırma kapsamına alınan resimlerin tamamında kolları kapalı, sevgisiz öğretmen figürüne rastlanmamıştır. Bu bulgu, mülteci/göçmen öğrencilerin öğretmenleriyle insanî ilişkiler bağlamında iyi konumda olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Mülteci/göçmen öğrencilerin öğretmenlerini ayakta dururken veya ders anlatırken resmettikleri görülmüştür.. Bu alanda yapılan araştırmalar çocuk resimlerinde realist eğilimin egemen olduğunu göstermektedir. Örneğin çocuk resminde köpeği tasmayla, atı koşarken, ördeği yüzerken çizmektedir. Bu durum çocuğun realite detaylarına titiz bir şekilde bağlı olduğunu göstermektedir (Yavuzer, 2016). Öğretmenlerin ders anlatırken, tahtanın önünde, elinde kitaplarla çizilmesi realist eğilimden kaynaklanmaktadır. Ayrıca çizimlerin çoğunda öğretmen figürünün tahtada anlattığı ders Matematik olarak resmedilmiştir. Mülteci öğrencilerin evrensel bir dil olan Matematik dersini daha çok sevdiği ve algıladığı, görece olarak diğer derslere göre Matematik dersinden daha çok keyif aldığı söylenebilir. Bu durum, matematik dersi için dil bilme yeterliliğinin diğer derslere nazaran daha az ihtiyaç duyulduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmanın sonucuna göre mülteci/göçmen öğrenciler sınıf öğretmenlerini genç, temiz ve uyumlu giyimli, elbise veya takım elbise giyerken resmetmiştir. Burada dikkat edilecek nokta, erkek öğretmenlerin sınıfta takım elbise giymemesine rağmen, öğrencilerin öğretmenlerini daha şık göstermesi açısından kendi zihin dünyalarındaki şıklık durumunu öğretmenlerine aktarmalarıdır. Bu durum, öğrencilerin öğretmenlerini yüksek düzeyde kabul ettiği şeklinde yorumlanmaktadır. Araştırma kapsamına alınan mülteci/göçmen öğrencilerden öğretmenlerini dağınık veya günlük kıyafet içinde çizen öğrenci olmaması, öğretmenlerin dış imaj olarak olumlu bir algı oluşturduğunu göstermektedir. Aykaç (2012) ilköğretim öğrencilerinin resimlerinde öğretmen ve öğrenme süreci algısını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada öğrencilerin, çizdikleri resimlerde öğretmenlerini genelde şık giyimli, bakımlı ve takım elbiseli olarak çizdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin geneli çizdiği öğretmen figürünü okulun yakınında veya sınıfta resmetmişlerdir. Öğrencilerin öğretmenlerini sınıf ve okul ile bağdaştırdığını söylenebilir. Mülteci/göçmen öğrenciler çizdikleri öğretmen figürünün yanına kalp(f=22), çiçek(f=13), güneş(f=11), okul(f=10), Türk bayrağı(f=7) çizdiği görülmektedir. Mutlu hissetmeyen çocukların resimlerinde çiçek figürünün bulunmadığı, çocuklar için çiçeğin mutluluk ve neşe sembolü olduğu belirtilmektedir (Çankırlı, 2015). Ahi vd. (2016) 48-60 aylık çocukların öğretmen kavramına yönelik algılarını incelemek amacıyla yaptıkları araştırmada araştırma kapsamına alınan öğrencilerin çizdikleri 134 öğretmen figürünün etrafına en sık çizilen nesnelere sırasıyla çocuk, güneş, bulut, çiçek ve okul olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mülteci/göçmen öğrencilerin Türk bayrağını resimlerine çizmesi kendilerini Türkiye'de güvende hissettiğine, Türkiye'yi sevdiğine, Türkiye ile ilgili ana faktörleri kabul ettiğine işaret ettiği düşünülmektedir.

Çalışmada öğretmenin yanında teknolojik araç-gereç ve donanıma yer verilmemesi, laboratuvar ortamının bulunmaması, öğretmenlerin öğrenci resimlerinde daha çok ders anlatırken, öğretmen masasında otururken ya da sınıfta dolaşırken çizilmesi geleneksel öğrenme ortamının önemli birer göstergesi sayılabilir. Öğretmen bilgi aktaran konumundadır. Oysa eğitim sistemimizin öğrenci merkezli yapılandırmacı yaklaşımı benimsediği kabul edilmektedir. Bu minvalde bir öğrenci algısının oluşmadığı resimlere yansımaktadır.

Öğrencilerin sınıf ortamını çoğunlukla geleneksel sıra düzeninde resmettiği görülmüştür. U düzeni ve yarım daire gibi öğrenci iletişimine olanak sağlayan oturma düzenlerinin yok denecek kadar

az çizildiği görülmektedir. Bu bulgular öğrencinin pasif, öğretmenin ise bilgi aktaran rolünde olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Sonuç olarak, araştırma kapsamında elde edilen verilerden yola çıkarak mülteci/göçmen öğrencilerin çizimlerinde genelde öğretmenlerini olumlu bir şekilde çizdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanında öğrencilerin çoğunluğu resimlerinde yansıttıkları öğretmenlerini güler yüzlü çizdikleri görülmüştür. Dağlıoğlu (2011) güler yüzlü ve mutlu şekilde çizilen öğretmen temsilinin, öğrenciler tarafından duygusal olarak açık iletişimi cesaretlendiren ve destekleyen, güvenilir biri olarak algılandığını belirtir.

KAYNAKÇA

- Ahi, B., Cingi, M. A. ve Kıldan, A. O. (2016). 48-60 aylık çocukların öğretmen kavramına yönelik algılarının çizimler aracılığıyla incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(1), 77-90. <https://doi.org/10.17051/io.2016.97994>
- Akcan, E. ve Polat, S. (2016). Eğitim konulu Türk filmlerinde öğretmen imajı: Öğretmen imajına tarihi bakış. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 22(3),293-320. <https://doi.org/10.14527/KUEY.2016.012>
- Artut, K. (2002). *Eğitim Fakülteleri ve İlköğretim Öğretmenleri İçin Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aykaç, N. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Resimlerinde Öğretmen ve Öğrenme Süreci Algısı. *Eğitim ve Bilim*, 37(164). <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/973>
- Bağçeci, B., Çetin, B. ve Ünsal, S. (2013). Öğretmenlerin mesleki imaj ölçeği. *University of Gaziantep Journal of Social Sciences*, 12(1),34-48. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223311>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action*. Upper Saddle River, NJ:Prentice Hall
- Bortoli, M. D. ve Maroto, J. (2001). *Colours Across Cultures: Translating Colours in Interactive Marketing Communications*, presented at Proceedings of the European Languages and the Implementation of Communication and Information Technologies (Elicit) conference, University of Paisley.
- Bölükbaş, F. (2016). Suriyeli Mültecilerin Dil İhtiyaçlarının Analizi: İstanbul Örneği. *Journal of International Social Research*, 9(46), 21–21. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/the-language-needs-analysis-of-syrian-refugees-istanbul-sample.pdf>
- Börü, N. ve Boyacı, A. (2016). Göçmen Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Ortamlarında Karşılaştıkları Sorunlar: Eskişehir İli Örneği. *Journal of Turkish Studies*, 11 (14), 123-158. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9818>
- Castles, S. (2003). Towards a sociology of forced migration and social transformation. *Sociology*, 37(1), 13-34. <https://doi.org/10.1177/0038038503037001384>
- Crusco, M. (2013). *Draw-a-person: Screening procedure for emotional disturbance*. (Unpublishing thesis) Institute of Education, University of London, London.
- Çankırlı, A. (2015). *Çocuk resimlerinin dili*. İstanbul: Zafer Yayınları.
- Dağlıoğlu, H. E (2011). A comparative study of teacher figures in 5 to 7 year-old children's drawings. *Eğitim ve Bilim*, 160(36), 144-157. <https://www.proquest.com/docview/1009841958?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>

- Day, D. M. (1986). Artist-teacher: A problematic model for art education. *The Journal of Aesthetic Education*, 20(4), 38-42. <https://doi.org/10.2307/3332595>
- Efendioğlu, E. (2013). *Türk sinemasında öğretmen imajı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ekinci, B. (2008). *Göçe Maruz Kalmış 9-11 Yaş Çocukların Kendilerini Dışa Vurma Açısından Resimlerin Yorumlanması (Diyarbakır Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Eyüboğlu, S. (1974). *Sanat üzerine denemeler*. İstanbul: Cem Yayınları
- Frankel, J., ve Wallen, N. E. (2008). *How to design and evaluate research in education*. McGraw Hill Companies. Inc.
- Güngör, F. ve Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin eğitim – öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8 (2), 124-173. <https://doi.org/10.18039/ajesi.454575>
- Hague, E. (2001). Nationalty and childrens ‘‘drawing-pictures about Scotland’’ by primary school children in Edinburg, Scotland and Syracuse, NewYork State. *Scottish Geographical Journal*, 117(2), 77-79. <https://doi.org/10.1080/00369220118737114>
- Harmancı, M. (2008). *İş’te imaj faktörü*. Nesil yayınları.
- Jasper, M. A. (1994). Issues in phenomenology for researchers of nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 19 (2), 309- 314. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.1994.tb01085.x>
- Kalkan, G. D. (2012). *Sınıf öğretmenliği adaylarının kendi sınıf öğretmenlerinin yeterliliklerini değerlendirmeleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Kirk, J. ve Winthrop, R., (2007). Promoting quality education in refugee contexts: Supporting teacher development in Northern Ethiopia. *International Review of Education*, 53 (5), 715-723. <https://www.jstor.org/stable/27715426>
- Leblebicioğlu, A. (2009). 50. Yılında Yurtdışında Türkler Entegrasyon/Uyum, Eğitim Ve Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü Ve Önemi, *Yurt dışındaki Türkler: 50. yılında Göç ve Uyum Sempozyumu*. Ankara, 21 Mayıs 2009.
- Malchiodi, C. A. (2005). Expressive Therapies: History, Theory, and Practice. In C. A. Malchiodi (Ed.), *Expressive Therapies* (pp. 1-15). New York and London: The Guilford Press.
- Mardin, B. (1986). İmaj Noktalardan Oluşan Resim Gibidir. *Halkla İlişkiler Seçme Yazılar* (Derleyen: Fermani Maviş), Eskişehir: ANAÜ Yay., Yayın, (154), 299-303.
- Martel, D. C. (1995). *Ben enerjyim* (A. Ünel, Çev.). İstanbul: Arion Yayınevi.
- Miles, G.M. (2000). Drawing together hope: ‘‘Listening’’ to militarised children. *Journal of Child Healt Care*, 4 (4),137-142. <https://doi.org/10.1177/136749350000400401>
- Miller, S. (2003). Analysis of Phenomenological Data Generated with Children as Research Participants. *Nurse Researcher*, 10 (4), 68-82. <https://doi.org/10.7748/nr2003.07.10.4.68.c5908>
- Moralı, G. (2018). Suriyeli Mülteci Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *OPUS International Journal of Society Researches* , 8 (15), 1426-1449. <https://doi.org/10.26466/opus.443945>
- Oh, S. ve Van Der Stouwe, M. (2008), Education, diversity, and inclusion in Burmese refugee camps in Thailand. *Comparative Education Review*, 52 (4), 589-617. <https://doi.org/10.1086/591299>

- Ölçüm, D. ve Polat, S. (2016). Öğretmen imajının kuşaklar bazında değerlendirilmesi. *Journal of Teacher Education and Educators*, 5 (3), 361-397. <http://jtee.org/document/issue11/MAKALE6.pdf>
- Özer, Y. Y., Komşuoğlu, A. ve Ateşok, Z. Ö. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 76-110. <https://doi.org/10.16992/ASOS.11696>
- Özkan, Ö. S. , Tercan, M. , Türnüklü, A. ve Kaçmaz, T. (2020). Gruplararası Olumlu ve Olumsuz Temas: Aynı Sınıfta Eğitim Gören Türkiyeli ve Suriyeli İlkokul Öğrencilerinin Sınıf İçi İlişkilerinin Sınıf Öğretmenlerinin Gözünden İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24 (3), 601-630. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/859057>
- Polat, S. ve Rengi, Ö. (2014). Sınıf öğretmenlerinin kültürel farklılık algıları ve kültürlerarası duyarlılıkları. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 6(3), 135-156. <https://diwelt.dertuerken.org/makale-detay/sinif-ogretmenlerinin-kulturel-farklilik-algilari-ve-kulturlerarasi-duyarliliklari-328>
- Sağlam, H. İ. ve Kanbur, N. İ. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7 (2), 310-323. <https://doi.org/10.19126/suje.335877>
- Taş, Y., Aslan, D. ve Sayek, İ. (2006). Doktorluk mesleğini çocuklar resimlerine nasıl yansıtıyorlar?7-12 yaş grubu çocuklar arasında yapılmış bir örnek. *STED*, 11(15), 184-191. [Doktorluk mesleğini çocuklar resimlerine nasıl yansıtıyorlar? 7-12 yaş grubu çocuklar arasında yapılmış bir örnek | TR Dizin](https://doi.org/10.1501/STED11152006001000000000000000000000)
- Tekin-Karagöz, C. (2014). *Risk altındaki kız çocukların gelecek ve meslek algılarının çizdikleri resimlere yansıma biçimleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Tolungüç, A.(1999). *Turizmde tanıtım ve reklam*. Ankara: Mediacat Yayınları.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/138008>
- Türkkahraman, M. (2004). Günümüzün Büyüsü İmaj ve Gerçek Hayat. *Journal of Economy Culture and Society* (30). 1-14. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/100869>
- Unicef (2019). Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Çocukların Eğitimine İlişkin İstatistik Raporu <https://www.unicef.org/turkey/media/10711/file/Ge%C3%A7ici%20koruma%20alt%C4%B1ndaki%20%C3%A7ocuklar%C4%B1n%20e%C4%9Fitim%20istatistikleri.pdf>
- Yalçın, M. ve Erginer, A. (2014). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul müdürü algılarına ilişkin yaptıkları çizimler. *Eğitim ve Bilim*, 171(39), 270-285 <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/2301/610>
- Yavuzer, H. (2014) *Resimleriyle Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H.(2016a). *Resimleriyle çocuk: Resimleriyle çocuğu tanıma*. (20. Bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2016b). *Çocuk Psikolojisi*. (18. Bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi,
- Yurdakul, A. ve Tok, T. N, (2018). Öğretmen gözüyle mülteci/göçmen öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (2), 46-58. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/614695>
- Zians, A.W. (1997). *A qualitative analysis of how experts use and interpret the kinetic school drawing technique*. (Unpublished Master's Thesis), University of Toronto, Canada.

EXTENDED ABSTRACT IN ENGLISH

In the historical process, people have been faced with the situation of leaving the place where they live for various reasons and continuing their lives in another region. This separation is expressed with the concept of migration. Migrations have taken place in the history of the world in the form of mass as well as displacements in the form of individual or minority groups. As a concept, migration is defined as displacement within or across national borders for reasons such as natural disasters, economic or ethnic reasons, political or religious persecution, a better job, war (Castles, 2003; International Organization for Migration, 2009).). The terms refugee and asylum seeker are often confused. The main difference between them can be explained as follows. A refugee to a person who has sought asylum in a country and has been granted asylum; A person waiting for the result of their application to be accepted as a refugee in a country is also called an asylum seeker (Tunç, 2015).

There is no doubt that primary school has an important place in the education life of the individual. In this respect, the education of refugee/immigrant students who attend primary school is one of the issues that should be focused on sensitively. In this important period when basic knowledge, skills and behavior patterns about life are acquired and necessary learning takes place in their later lives, refugee/immigrant students who have experienced great difficulties being at peace with the society and loving the country they live in are closely related to the attitudes and approaches of their primary school teachers (Sağlam & Kanbur, 2017). . Teachers, who are practitioners in schools, appear as a very important factor for the high quality and sustainable success of the education process (Hanushek and Rivkin, 2006). Teachers are also one of the most basic elements in refugee/immigrant education (Kirk & Winthrop, 2007).

The aim of this research is to analyze the pictures of primary school students studying in Turkey with refugee/immigrant status regarding the image of the primary school teacher. For this purpose, answers to the following questions were sought. Refugee/immigrant students;

1. How did they draw their teacher?
2. Which colors did they use when drawing their teachers?
3. Which shapes/elements did they use when drawing their teachers?

In the research, phenomenology model, one of the qualitative research methods, was used in order to reveal the image of the primary school teacher from the eyes of refugee/immigrant students. Depending on the purpose of the research, refugee/immigrant students participating in the research were asked to draw a picture reflecting their thoughts about their primary school teachers. Students were given one class hour to draw their pictures. The students drew their pictures independently without intervention on the blank papers given by the researcher. The participants of the research are refugee/immigrant students from all grade levels of a primary school affiliated to the Ministry of National Education in Gaziantep province, Nizip district in 2020-2021. Data were collected by document analysis method. The collected data were analyzed by content analysis method.

As a result of the examination of the image of the primary school teacher in terms of the gender variable, the students participating in the research directly transferred the gender of their primary school teacher to the drawings while drawing their pictures. Only one student used a different gender because he drew his previous teacher, not his current teacher. This is important in terms of showing that the student is still emotionally attached to his previous teacher. One of the results of this research is; 15% of refugee/immigrant students draw themselves and their peers as student figures next to their teacher while drawing their primary school teacher. This drawing behavior of the majority of refugee/immigrant students can be evaluated as their good communication with their teachers.

Therefore, the fact that students from many different cultures and who often do not speak Turkish well see their teachers close to them can facilitate their adaptation to the primary school and school, and then to the society.

It has been evaluated that the teacher drawings reflected by the students participating in the research are generally in realistic dimensions. The students drew their teacher with their arms outstretched in their pictures. Open arms express intimacy. Indicates close relationships with people around. The owner of the arms extended to both sides is considered to be caring, accepting, loving/loved people. On the other hand, it is stated that the arms, which are adjacent to the body and projected closed, are seen in the drawings of children who have difficulties in communicating with individuals (Yavuzer, 2016; Çankırılı, 2015). In all of the pictures included in the study, no loveless teacher figure with arms closed was found. This finding is evaluated as refugee/immigrant students are in a good position in terms of human relations with their teachers.

It has been observed that refugee/immigrant students paint their teachers standing or lecturing. Researches in this area say that children tend to be realistic. This indicates that the child has a tight bond with real life details (Yavuzer, 2016). The fact that teachers are drawn in front of the blackboard with books in their hands while giving lectures stems from the realist tendency. In addition, in most of the drawings, the lesson that the teacher figure tells on the board is depicted as Mathematics. It can be said that refugee students love and understand Mathematics, which is a universal language, and enjoy the Mathematics lesson. This situation can be interpreted as the need for language proficiency for the mathematics course is less than for other courses.

According to the results of this research, refugee/immigrant students portrayed their primary school teachers as young, stylishly dressed, wearing a dress or a suit. The point to note here is that although male teachers do not wear suits in the primary school, the students convey the stylishness of their minds to their teachers in order to make their teachers look more stylish. This situation is interpreted as students accept their teachers at a high level. The fact that the refugee/immigrant students included in the study do not draw their teachers in messy or casual clothes shows that teachers create a positive perception as an external image.

As a result, based on the data obtained within the scope of the research, it was found that refugee/immigrant students generally drew their teachers in a positive way. In addition, it was observed that the majority of the students drew their teachers, whom they reflected in their pictures, smiling. Dağlıoğlu (2011) states that the smiling and happy teacher representation is perceived by students as a reliable person who encourages and supports emotionally open communication.

APA Styles References of the Article Here:

Akcan, E. & Türkcan Dudu, S. (2022). Drawings of refugee/immigrant students regarding the image of the their primary school teacher. *International Journal of Trends and Developments in Education*, 2(1), 106-129.